

CAZ ÇAĞI ÖYKÜLERİ
F. SCOTT FITZGERALD

VakıfBank Kültür Yayınları: 0005
Edebiyat: 001

CAZ ÇAĞI ÖYKÜLERİ
F. SCOTT FITZGERALD

Özgün Adı:
Tales of the Jazz Age
Türkçesi
Dilara Erdem

Genel Yayın Yönetmeni
Dr. Hüseyin Yorulmaz

Tasarım ve Yayın Kimliği
Bülent Erkmen

Kapak Görseli
Bülent Erkmen, Emre Çelik

Kitap Editörü
Hikmet Akyüz

Sayfa Uygulama
Gülây Yıldız

Son Okuma
Arzu Akgün

VakıfBank Kültür Yayınları
Büyükdere Caddesi
No: 97 – Kat 4
Şişli 34394 İstanbul
Telefon: 0 212 354 5730
www.vbky.com.tr – info@vbky.com.tr
Sertifika No: 40141

© Vakıf Pazarlama San. ve Tic. A.Ş., 2018
ISBN 978-605-7947-06-2

Kitabın Türkçe yayın hakları VakıfBank Kültür Yayınları'na aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak sınırlı alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve mali hakları saklıdır.

Baskı
Ofset Yapımevi
Şair Sokak No: 4, Çağlayan Mahallesi,
34410 Kağıthane, İstanbul
Telefon: 0 212 295 86 01
Sertifika No: 45354

1. Baskı: Kasım 2018
2. Baskı: Aralık 2018
3. Baskı: Şubat 2019
4. Baskı: Aralık 2020

CAZ ÇAĞI ÖYKÜLERİ

F. SCOTT FITZGERALD

TÜRKÇESİ
DİLARA ERDEM

F. SCOTT FITZGERALD

Kısa öyküleri ve romanlarıyla Amerikan edebiyatında özel bir yere sahip olan F. Scott Fitzgerald, 24 Eylül 1896'da St. Paul, Minnesota'da dünyaya geldi. Katolik Okulundan sonra, yükseköğrenimine Princeton Üniversitesinde başladı, ancak I. Dünya Savaşı nedeniyle eğitimini yarıda bırakıp askere yazıldı. Savaş bittikten sonra büyük aşkı Zelda'yla evlenme umuduyla ilk olarak New York City'e gitti, ancak savaş nedeniyle yarım bıraktığı bir romanını yeni baştan yazmaya karar verip St. Paul'e taşındı. İlk romanı *This Side of Paradise* ve ilk öykü kitabı *Uçarı Kızlar ve Filozoflar* 1920'de yayımlandı. 1922'de ise büyük aşkı Zelda'yla evlenmesinin yanı sıra, farklı öykülerinin yer aldığı *Caz Çağı Öyküleri* basıldı. Kendi dönemini çok iyi yansıtan ve 1925'te çıkan *Muhteşem Gatsby* adlı romanı büyük ses getirdi ve sonraki yıllarda büyüyen bir şöhrete kavuştu. 21 Aralık 1940'ta, henüz 44 yaşındayken vefat eden F. Scott Fitzgerald, Ernest Hemingway ve William Faulkner'le birlikte, Amerikan edebiyatında "Kayıp Kuşak"ın en saygın isimlerinden biri olarak kabul edilmektedir.

DİLARA ERDEM

Liseyi Mersin'de bitirdikten sonra, Hacettepe Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun oldu (2016). Lisans eğitimi sırasında film festivallerinde çalışıp, "Unite for Literacy" projesi kapsamında dijital platformda yayımlanan çocuk kitaplarını sesli olarak çevirdi. Yüksek lisans eğitimine Bilgi Üniversitesi Kültürel İncelemeler bölümünde devam etmektedir. *Caz Çağı Öyküleri*, yayımlanan ilk kitap çevirisidir.

İÇİNDEKİLER

Roger Lathbury:
“Caz Çağı: Bir Dönemin Ruhü”
007

Benim Son Uçarı Kızlarım
013

Jöleli Şeker
014

Devenin Arka Tarafı
045

1 Mayıs
086

Porselen ve Pembe
164

Fanteziler
180

Ritz Büyüklüğünde Bir Elmas
182

Benjamin Button'ın Tuhaf Hikâyesi

243

Cheapside'lı Tarquin

283

“Ey Kızıl-Kahve Saçlı Cadı!”

295

Sınıflandırılmamış Başyapıtlar

344

Mutluluğun Tortuları

345

Bay Icky

380

Dağ Kızı Jemina

392

CAZ ÇAĞI: BİR DÖNEMİN RUHU

ROGER LATHBURY

Fitzgerald ve yazıları olmadan caz çağından bahsetmek mümkün değildir. Fitzgerald caz çağına adını veren kişi, *The Great Gatsby*¹ (1925) ise bu ağı temsil eden roman olarak kabul edilmektedir. Fitzgerald'ı üne kavuşturan şeyin caz çağının kendisi olması, onun bu çağa karşı hissettiği karmaşık hisleri biraz gölgede bırakmıştır çünkü kendisi aynı anda ağı hem en çok eleştiren hem de en çok yücelten kişidir. Yarım düzineden fazla biyografisi, Fitzgerald'ı sadece “şöhret” olmaktan bir “Amerikan miti” olma seviyesine yükseltmiştir. Her ne kadar zenginlik peşinde koşmayı ahlaksızlık olarak resmetmiş olsa da, kendi maddi ve edebi başarı arayışı günümüzde hâlâ bir Amerikan rüyası olarak görölmektedir.

Fitzgerald'a göre, caz ağı Mayıs 1919'dan Ekim 1929'a kadar sürmüştür. Maxwell Perkins'e yazdığı “ona isim verme onuru bana aittir, (...) 1919'un İşçi Bayramındaki isyanların bastırılmasından 1929'da borsanın çöktüğü güne kadar, neredeyse on yıl sürmüştür” sözlerinden de anlaşılabilceği üzere, kendisini caz çağının başlıca tarihçisi olarak

---

1. *Muhteşem Gatsby*.

görmüştür. “Ecchoes of the Jazz Age”² (Kasım 1931) isimli yazısında dönemin havasının önemini tekrar vurgular: “Mucizelerin çağıydı, sanatın çağıydı, aşırıya kaçmanın çağıydı, hicvin çağıydı” (*The Crack-Up*, s. 14). Karakterizasyonunun coşkısına rağmen Fitzgerald’ın ahlaki tarafı zamanın etik yapı eksikliğine başından beri karşı çıkmıştır. *The Side of Paradise*’ta³ (1920) Amory Blaine emici bez şirketinde bizzat şeytanın kendisini görür; *The Beautiful and the Damned*’de⁴ (1922) zamanın tipik özelliklerinden olan israf yüzünden Anthony ve Gloria Patch’in arası bozulur.

İhtişam ve sersemliğin altında (“beş kuruşun yokken bile parayı dert etmezdin, çünkü etrafında inanılmaz bir bolluk vardı”) zamanın engin iyimserliği yatıyordu. “Amerikan rüyası” ulaşılabilir bir şeydi, bireysel ve maddi tatmin, savaştan büyüğü bozulmuş bir toplumun aşırıya kaçan gösterişinde bile mümkündü. Fitzgerald’ın kurgusu tam olarak da bu iyimserliği, “eğer yeteri kadar iyiyse hayat kontrol altına alabileceğin bir şeydir” inancını hem idealize eder hem de (bazen aynı anda) onunla dalga geçerdi. Bu atmosferin en kusursuz örneği *Great Gatsby*’de görülmektedir. Romandaki karakterlerin çoğu daha iyi bir hayata, rüyadan “bir parça” almaya heves etmektedir. *Great Gatsby*’ninki kazanma hevesiyle yanıp tutuşan bir toplumdur: alt sınıf Myrtle Wilson’dan spor figürlerinin yaşadığı yarı elit bir muhite taşınan Jordan Baker’a neredeyse herkes,

---

2. Caz Çağının Yankıları.

3. Cennetin Kenarı.

4. Güzel ve Lanetli.

akışkan bir çevrede zenginlik ve övgü peşinde koşmaktadır. Jaz Gatsby'nin kendisiyse, hem bu konuda diğerlerinden daha tutkulu olması hem de başarmaya en çok onun yaklaşması sebebiyle en önemli karakterdir. Bu karakterler kendi mücadelelerinde farklı derecelerde asalet gösterdiklerinden, Fitzgerald saflıklarının neredeyse bulaşıcı bir hastalık derecesine gelmiş bir sahtekârlıklığı ve sosyoekonomik merdivenin tepesinde olan Tom ve Daisy Buchanan karakterlerinin paraları olmasına rağmen amaçlarının olmadığı bir mutsuzlukta yüzdüğünü göstererek hicivleştirmektedir. satirize etmektedir. Kitaba egemen bilinç olan anlatıcı Nick Carraway'ın bu hevesleri paylaşmaması, aksine onlara karşı eleştirel ve ironik bir duruş sergilemesi belki de en çok dikkat edilmesi gereken noktadır.

Fitzgerald'ın 1920'lerdeki kısa hikâyeleri de benzer ancak çoğunlukla daha basit bir bakış açısı sunar. *Saturday Evening Post* ve diğer dergiler için yazdığı hikâyeleri, bu dergilerin isteklerine uygundu: yazar, hırslı bireylerin başarılarının altını çizmekteydi. Golf malzemelerini taşıyan çocukların, berberlerin ve işadamlarının sosyal tırmanış arayışlarını destekleyen caz çağı fikri, zenginliğin ulaşılabilir bir hedef olduğu yönündeydi.

Caz çağı ismi akıllara bu dönemde hayatların müzik etrafında döndüğü fikrini getirir. Ancak caz anlamındaki caz Fitzgerald'ın kurgusal dünyasının küçük bir kısmıdır. Kendi kaleminin ritmini son derece bilinçli bir şekilde idare etmesine rağmen, caz onun için Vachel Lindsay (1879-1931), Langston Hughes (1902-67) veya Kenneth Rexroth (1905-82)

için olduğu gibi yönlendirici bir rol oynamıyordu. Daha ziyade, Fitzgerald cazı Yirmilerin ruhunun bir metaforu olarak, daha geniş bir anlamda kullanmıştır. Bu yüzden ona bazen “caz çağının şairi” denilmektedir. Kesinlikle, kendi zamanının farkındalığına sahip olan Fitzgerald anlatılarına popüler şarkıları serpiştirmiştir: *Great Gatsby*'de “Ain't We Got Fun” ve “The Shieh of the Araby” şarkılarının sözlerini içermektedir ve “The Beale Street Blues” (sadece bu şarkı cazdır) şarkısının bahsi geçmektedir. Gatsby'nin partisindeki orkestra “Vladimir Tostoff'un Caz Dünya Tarihi” şarkısını çalmaya başladığında bu kompozisyonun müzik olarak kulağa nasıl geldiğine dair bir şey söylenmemektedir, çünkü Fitzgerald'ın caz müzik hakkında teknik bilgisi yoktur ve bu konuda yazmamıştır. Fitzgerald'ın asıl ilgilendiği şey bir müzik türü olarak cazın kibrini hicivleştirmektir: *Great Gatsby*'nin geçtiği zaman dilimi olan 1922'de insanlar cazın bir şekilde dünya tarihini özetleyebileceğine inanmaktadır.

Ne var ki, her ne kadar ritmini taklit etmeye çalışmadıysa da, Fitzgerald kurgusunun bir kısmını, özellikle günümüzde çok bilinen işlerinden daha az ironik olan hikâyelerini, cazla özdeşleştirmiştir. Perkins'e yazdığı mektupta üçüncü öykü derlemesi olan *All the Sad Young Men*'deki⁵ düzyazılardan bahsederken, “Dice, Brass Knuckles & Guitar”dan⁶ “canlı caz” olarak, “Rags Martin-Jones and the Prince of the Wiles”dan⁷ ise “o kadar iyi bir fantastik caz ki [*Saturday Eve-*

---

5. Tüm Üzgün Genç Adamlar.

6. Zar, Muşta ve Gitar.

7. Rags Martin-Jones ve Üçkağıt Prensi.

ning Post dergisi editörü George Horace] Lorimer + [Hearts dergisi editörü] Long reddettiler,” diye bahsetmiştir.

1929’un Ekim ayında başlayıp tüm hedonizmi, “erken gelişmiş samimiyetleri” ve “gergin dürtüleriyle” birlikte caz çağına son veren Büyük Buhrandan iki yıl sonra, Fitzgerald caz çağını en derin ve istikrarlı duygulardan biri olan nostaljik bir parıltıyla görmeye başlamıştır. “O zamanlar genç olan hepimize gülpembe ve romantik geliyor, çünkü çevremiz hakkında bir daha asla o kadar yoğun hisler hissetmeyeceğiz” (“Echoes of the Jazz Age”, CU, s. 22) ve “Geri gel, geri gel, ey parıltı ve beyaz!” (“My Lost City”,⁸ CU, s. 33) Notebooks’a⁹ şöyle yazmıştır:

Şimdilerde o patırtılı günlerdeki halimize insanda korku uyandıran bir ayıplamayla bakmak moda oldu. Ama o patırtılı günlerin meziyetleri de vardı: hayat birçok insan için çok daha büyük ve neşeliydi, savaş ve kıtlık zamanlarında Sparta’da izdiham olması, inanılmaz görkemini unutturacak kadar kafamızı karıştırmamalıdır. Çok güzel şeyler vardı. Bu gözler iki bin misafirine şampanya ismarlayan bir adam, dünyanın en iyi heykeltıraşına kocaman bir merdiven siparişi veren bir kadın, sekiz yüz bin dolarlık bir çeki yırtıp atan bir insan gördü. (#1769)

Fitzgerald’ın caz çağının baş sözcüsü ve vücut bulmuş hali olarak rolü, hayatı boyunca peşini bırakmadı. Birçok çağ-

---

8. Benim Kayıp Şehrim.

9. Not Defterleri.

daş yazar Fitzgerald'ı o zamanlardan ayrı düşünemiyordu. 1967'de Paul Gallicio (1897-1976), "Fitzgerald'ın yazar olarak tek bir ölümcül hatası vardı. Şüphesiz bu Yirmilerin şairi, kendi jenerasyonunu on ikiden vurabiliyordu, ama diğer hiçbir jenerasyon için aynısını yapamıyordu," demiştir. Ancak zamanın ilerlemesiyle, Yirmilerin üzerindeki toz kalkmış, çoğunlukla Fitzgerald'ın yazıları sayesinde onun gördüğü bereketli romantik geçmiş haline gelmiş ve Amerikalıların benlik bilincinde belirleyici olmuştur. Sanatı sayesinde (dil ve metafor yeteneği, mimiklerinden bir jenerasyon yaratma ve o mimikleri herhangi birinden daha önemli hale gelen kalıplara sokma yeteneği) resmettiği ve eleştirdiği çağı hem aşmış hem de kişiliğini onunla özdeşirmiştir. *Great Gatsby*'deki Nick Cartaway gibi, o da "hem içeride hem dışarıda, aynı anda hayatın bitirilemeyecek çeşitliliği tarafından hem büyülenmiş hem de ondan öğrenmiştir." Dolayısıyla hayatı, ama daha önemlisi kurgusu sayesinde, Fitzgerald, vaktinde kendisini kuşattığını düşündüğü caz çağını kuşatmıştır.

**BENİM
SON UÇARI
KIZLARIM**

JÖLELİ ŞEKER

Bu bir güney yakası öyküsüdür, olaylar Georgia'nın şirin kasabası Tarleton'da gerçekleşir. İçimde Tarleton'a karşı yoğun bir ilgi var ama her nedense ne zaman onun hakkında bir hikâye yazacak olsam güneyin dört bir yanından şahsım aleyhine hiç çekinilmeden yazılmış hakaret dolu mektuplar alırım. "Jöleli Şeker" Metropolitan'da yayımlandı ve bu sitem dolu mektuplardan payına düşeni almayı başardı.

Hikâye, ilk romanım yayımlandıktan kısa bir süre sonra acayip şartlar altında yazıldı. Dahası ilk kez bu hikâyenin yazımında birilerinden yardım aldım. Zarla oynanan bir kumar sahnesini anlatmakta zorluk çekeceğimi anladığımda güneyde büyümüş bir kız olan karımdan yardım istedim çünkü o bölgeye ait bu oyunun kurallarına ve tekniğine hâkim olması muhtemeldi.

Jim Powell fasulye şeklindeki jöleli şekerlerden birisiydi. Her ne kadar onu daha çekici bir karakter yapmayı arzulamış olsam da sizleri bu konuda kandırarak haksızlık etmiş olacağımı düşündüm. Sabit fikirli, önyargılı ve yüzde doksan dokuz onda dokuz oranında jöleli şekerin tekiydi;